

1924

MATER DOLOROSA

Üresen, ajultan nézett maga elé, őszes haja szomorúan, csapzottan lógott arcába, melyet fájdalmas, iromba ráncok szántottak végig. Szemei vörösek és zavarosak voltak a sírástól, mint hamvadó fáklyák parazsa. Az asszonyok támogatták, vigasztalták, és egy pad felé vonsozták, mely ridegen, rosszkedvűen nyúlott el a kopár, sziklás kertben. Erre ült rá a fáradt, hajolt názáreti asszony, és közben fakón, fásultan jajgatta:

– Milyen szégyen! Milyen szégyen!

Nem sírt. Kimerülten, alétlan, mereven nézett vissza a vesztőhelyre, a szégyen, a megalázottság jajongóan felháborító színhelyére, ahol még most is ott lógott a három kivégzett. S ekkor hirtelen fájdalmas gondolat hasította végig az ájult, dermedt kimerültséget:

– Még hollók fogják szétvájni testét!

A többi asszony is jajgatni kezdett erre a borzalmas gondolatra, majd cáfolgatni próbálták ennek az újabb szörnyűségnek lehetőségét, hogy némi vigaszt nyújtsanak a názáreti öregasszonyoknak.

A nap kibújt a felhők mögül szelíden, kedveskedően, megbékítően. Valami lágy, langyos hangulat ömlött széjjel a mogorva, kopasz kerten és a vesztőhely riadt szörnyűségén. De ezekben a kedves, nyájas napcsókokban a délután búcsúzkodása is benne remegett, s ezért mindannyian rettegve gondoltak a közelgő estére. Ha estig nem temethetik el a kivégzettet, úgy a holnapi ünnepen ott fog éktelelnkedni holtan, meztelenül, madarak vájkálnak majd rajta, és a gyáva ellenségek meg a római katonák gúnyos, goromba, röhejes szava hull a védtelen holttestre.

– Nemsokára itt lesz az arimathiabéli, ő biztosan mindent elintéz majd a prokurátornál – ekképpen vigasztalták a názáreti asszonyt, de azért egyikük sem hitte már, hogy a jóságosan mosolygó arimathiai polgár még este előtt meghozza a temetési engedélyt.

A reménytelenség sivár, vájkáló érzése lassanként úrrá lett a lelkeken, tompán és lomhán ráborult a csüggedt, vörös színű asszonyokra, miként a közelgő este a rideg, rőt színű tájra. Az egyik vörös hajú magdalai asszonyból fellángolt a keserűség, dacosan felpattant a sziklapadról, a város felé fordult, és mindkét öklével megfenyegette a fehér falakat:

– Megálljatok! Ezért még lakoltok!

A többiek némán, kábán letelepedtek a pad körüli sziklákra, szótlanul, szomorúan gubbasztottak, mint valami beteg, csüggedt madár csoport végtelen vándorlás közepette. Fáradtan, reménytelenül sóhajtottak, és borzongva látták, mint nylnak még az árnyékok, milyen könnyörtelenül múlik az idő, milyen alattomosan haldoklik a nyájas mosolyú délután. Egyszerre azonban felvillant a kanyargós úton az arimathiai polgár várva várt, kövérkés alakja. Egy katonával és néhány városbélivel jött, és már messziről élénken integetett az asszonyoknak. Az asszonyok lehántották magukról tétova, tespedt szomorúságukat, lassanként felkeltek, és a jövevény elé mentek. A mosolygós arcú jövevény fontoskodva számolt be útjáról.

– Mindent elintéztem, a holttestet rögtön levehetjük és eltemethetjük. A kormányzó egy zsoldost is adott mellém, hogy senki se akadályozzon meg az eltemetésben. Itt a közelben tudok egy üres sziklasírt, ideiglenesen oda temethetjük drága halottunkat. Gondoskodtam még kenetről is, és mindent elhoztam, ami csak a kiterítéshez szükséges.

Az asszonyok hálálkodtak, jajgattak, sóhajtoztak, s mindnyájan a vesztőhely felé indultak. Az eltemetés hírére a városból újabb kíváncsiskodók érkeztek, úgyhogy nemsokára kis tömeg gyűrsődött, dagadozott a kivégzés helyén. Két ronda tekintetű polgár a názareti asszony mögött beszélgetett.

– Nem dicsérem a római uralmat – szolt az egyik –, sok kifogásom van ellene, különösen ez ellen a gógös, erőszakos prokurátor ellen, de nagyon helyeslem ezt a kivégzést. A csábítás bűnét nem lehet másképpen büntetni, másképp nem lehet megvédeni a vallás tisztaságát.

A másik rábólintott, és megsimogatta vereses szakállát.

– Igen, igen, ez már tűrhetetlen. Mindegyik megváltónak adja ki magát, új vallást hirdet, vámszedőkkel meg hetérákkal barátkozik, magyarázza, ferdíti az Írást.

A holttest levétele kissé nehezen ment, az otromba szögeket elég fáradsággal lehetett csak eltávolítani, az egyik római katona pedig, aki a levételemnél segédkezett, nem tudott görögül, míg az ott lévők közül senki sem tudott latinul, így tehát türelmetlen indulatszavak röpdöstek a lecsuklott fejű holttestem körül. A názareti asszony me-rev, hitetlenkedő szemmel nézte ezt a kínos, keserves műveletet, mögötte tovább beszéltek.

– A múltkor hallottam, hogy annak a szőrös remetének, aki folyton sáskát evett a pusztában, s akit már néhány év előtt kivégeztek, még most is vannak hívei.

– És az esszénusok? Ők egész másnak mondják a vallást, nem jönnek el a templomba, nem tartják meg az ünnepeket. Ezek is csábítók, valláskáromlók. Itt vannak a szamaritánusok, akik külön templomot építenek maguknak! Hová jutna vallásunk, ha ez így tovább mehetne? Én is nagyon helyeslem, hogy ezt a bűbajos csalót bűnéhez méltóan megbüntették. Remélem, hogy ezután már csend és rend lesz.

– Ez jó példa volt, én is úgy vélekedem. A vallásrontóknak jó időre elmegy a kedvük, hogy az Írás igazát és szentségét vitassák.

A holttestet már levették, és az asszonyok hozzáfogtak a bebalzsamozáshoz. Ekkor négy, vidékinek látszó férfiú közeledett a kis tömeghez. Ijedten, sebbel-lobbal furakodtak a sóhajtozó, balzsamozó asszonyok közé, majd hangos jajongással és eleven kézlóbálással körülállták a kiterített hullát. Erre a vörös hajú magdalai asszony abbahagyta a balzsamozást, és félbeszakította az újonnan érkezett jajongókat.

– Most jöttök, ti gyávák, ti hitetlenek!? Egyiktek se mert idejönni, amíg szenvedett, kínlódott, amíg csúfolták, gyalázták, kivégezték. Gyávák! Szégyelljétek magatokat! Addig jó volt, amíg a bárkában ültetek vele, amíg ünnepelték őt, amíg együtt ettetek, és ittatok vele, de most megtagadtátok őt, mert féltetek, hogy ti is az ő sorsára kerültök. Gyávák! Kishitűek!

A vörös hajú asszony úgy állt a lehorgasztott fejű vidéki férfiak előtt, mint a bosszúállás, mint Jehova büntető, lángpallosú angyala. A megvádoltak semmit se szóltak, csak szótlanul, ámultan nézték a finom, fehér hullát. Annyira úrrá lett rajtuk a döbbenetes álmélkodás, hogy gyávaságuk, kishitűségük beismerésére nem is gondoltak. Csak nézték, bámulták a karcsú, viaszos tetemet, és valami nagy, talajtalan csalódás érzésébe süppedtek el. Mintha szét pattant volna valami, valami nagy, színes buborék, mintha hirtelenül sistersgős sietséggel elolvadt volna templomuk legcsillogóbb kincse. „Hát lehetséges-e?” – faggatták egymást értelmetlen csodálkozással. „Hát nem álom az a sok szép szó, ígéret, csoda, jóvendülés? Igaz lenne ő, igaz lenne az ígéje, az élete?” Hát hogyan lehet hinni múltakban és eljövendőben, mikor senki sem erősíti meg bennük a hitet? Mikor a gyönyörű múlt, mikor a hit forrása és ereje most éppolyan meggyalázott hulla, mint elfogott és kivégzett rabló teteme? Hát lehet-e még hinni, mikor hiányzik pezsdtű szava, arcának varázsos pírja, szemének hűvös, távoli, mély tűző csillogása? Mindennek vége! Minden meghalt!

A balzsamozást befejezték, de mielőtt golycsokba göngyölték volna a halottat, a hajlott vállú názáreti asszony odakúszott a halott fejéhez, és megsimogatta fényes, fekete haját.

– Édes fiam, édes kicsi fiam – szólalt meg gyenge, álmatag, éneklő hangon. – Drága kicsi fiam, te olyan jó voltál, úgy szeretted engem és mindenkit, mégis kigúnyoltak, meggyaláztak, megöltek. Édes fiam. Drága fiam. Jó fiam. Szép fiam. Kicsi fiam. Szegény és ártatlan fiam. Hitem és örömöm. Kedvem és kincsem. Reményem és boldogságom. Öregségem tavasza. Estémnek napsugara. Fájdalmas sebem-

nek illatos írja. Felhőim elűzője. Fekete ládám gyémántja. Könnyeim mosolygós szárítója. Vezérlő csillag bánatom végtelen tengerén. Pusztuló kertem pompázó rózsafája. Ködbe fúló utam ragyogó lámpása. Néma napjaim harsonás zenéje . . . Mindenem. Jóságos kisfiam. Fiacskám . . . Egyetlen, drága fiacskám . . .

Az egyik szőke hajú jövevény nagyon megszánta a görnyedt, panaszos öregasszonyt. Tétován, ügyetlenül keresett simogatós, vigasztalós szavakat.

– Ő a világ megváltója – mormogta tompán, zavartan, minden meggyőződés nélkül.

– A fiam Ő, a fiam, a fiam! – sikoltozott kitörő keserőséggel a názáreti asszony, és görnyedt vállát megrázta a zokogás.